

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Chmelíka, Ph.D., a soudců Mgr. Pavla Hradeckého a Mgr. Radka Kopsy ve věci

žalobců:

a) [REDACTED], narozený dne [REDACTED]
bytem [REDACTED]

b) [REDACTED], IČO [REDACTED], narozený dne [REDACTED]
sídlem [REDACTED]

proti žalovanému: **PROFI CREDIT Czech, a.s.**, IČO 61860069
sídlem Klimentská 1216/46, Praha 1

o zrušení rozhodčího nálezů,

k odvolání žalobců proti rozsudku Okresního soudu v Pardubicích ze dne 10. 8. 2017, č. j. 27 C 46/2017-85,

takto:

- I. Rozsudek okresního soudu se v části výroku I, již byla zamítnuta žaloba žalobce a), **mění** tak, že rozhodčí nález vydaný rozhodcem JUDr. Martinem Týle dne 21. 12. 2016, č. j. [REDACTED] se ve vztahu k žalobci a) zrušuje.
- Ve zbývajících částech výroku I, již byla zamítnuta žaloba žalobce b), a v části výroku III, již byla žalobci b) uložena povinnost nahradit žalovanému náklady za řízení před okresním soudem 300 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku, se rozsudek okresního soudu **potvrzuje**.
- II. Žalobce a) a žalovaný nemají vzájemně právo na náhradu nákladů za řízení před okresním ani odvolacím soudem.
- III. Žalobce b) je povinen nahradit žalovanému náklady odvolacího řízení 5 119 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta žalovaného.

Shodu s prvopisem potvrzuje [REDACTED].

Odůvodnění:

1. Okresní soud shora označeným rozsudkem zamítl návrh na zrušení rozhodčího nálezu rozhodce JUDr. Martina Týleho vydaného dne 21. 12. 2016 pod č. j. [REDAKCE] (výrok I) a žalobcům uložil povinnost nahradit společně a nerozdílně žalovanému náklady řízení 300 Kč od 3 dnů od právní moci rozsudku (výrok II).
2. V odůvodnění rozsudku okresní soud vyložil, že žalobci se domáhali zrušení rozhodčího nálezu s tvrzením, že rozhodčí smlouva uzavřená mezi účastníky je neplatná, neboť z ní není patrný souhlas žalobců s jejím obsahem. Žalovaný uvedl žalobce v omyl tím, že lstivým způsobem zahrnul do smlouvy o úvěru nemravné penalizace a pokuty hraničící s lichvou. Smlouva je podle žalobců neplatná i z důvodu rozporu s dobrými mravy a pravidly poctivého obchodního styku. Dalším důvodem neplatnosti rozhodčí smlouvy je její ustanovení o určení rozhodce předem soukromou společností. Konečně podle žalobců zrušení rozhodčího nálezu opodstatňují i pochybnosti o podjatosti rozhodce.
3. Žalovaný s žalobou a argumentací žalobců nesouhlasil už jen z toho důvodu, že mezi účastníky uzavřené smlouvy o zápůjčce a rozhodčí nejsou smlouvami spotřebitelskými, protože je žalobce b) uzavíral jako podnikatel. Žalobce a) pak uzavřel smlouvu o zápůjčce jako spoludlužník. Účel zápůjčky byl pro potřeby podnikání, což plyne z řady ustanovení smlouvy. Rozhodčí smlouva byla platně sjednána, způsobem, který opakovaně aprobovaly soudy vyšších stupňů. To, že rozhodce je uveden v rozhodčí smlouvě, podle žalovaného automaticky neznamená, že je podjatý. Žalobci byli oprávněni osobu rozhodce podle uzavřené rozhodčí smlouvy vybrat sami, na což byli upozorněni i v předžalobní upomínce, avšak tuto možnost nevyužili. Žaloba by tak podle žalovaného měla být zamítnuta.
4. Okresní soud po provedeném dokazování, seznámení se s obsahem účastníky předložených či označených důkazů, s obsahem rozhodčího spisu JUDr. Martina Týleho a samotným rozhodčím nálezem dospěl k závěru, že žalobu nelze považovat za důvodnou.
5. Okresní soud konstatoval, že v průběhu řízení bylo prokázáno, že mezi žalobcem b) jako dlužníkem, žalobcem a) jako spoludlužníkem a žalovaným byla dne 3. 11. 2013 uzavřena smlouva o revolvingové půjčce, na jejímž základě žalovaný poskytl žalobci b), který byl označen identifikačním číslem a místem podnikání, půjčku ve výši 95.000 Kč. Pro případ porušení povinností žalobcem byla přímo ve smlouvě o revolvingové půjčce sjednána smluvní pokuta. Pro případ vzniku sporu z uvedené smlouvy bylo v rozhodčí smlouvě ze dne 3. 11. 2013 dohodnuto, že případné spory bude rozhodovat jediný rozhodce, který bude určen žalobcem ze seznamu 13 rozhodců uvedených ve smlouvě. Žalobci byli oprávněni rozhodce vybrat, avšak neučinili tak ani po výzvě žalovaného v předžalobní upomínce. Navrhovatelem, společností PROFI CREDIT Czech, a.s., posléze vybraný rozhodce JUDr. Martin Týle ve věci rozhodl a uložil žalobcům zaplatit 181.157 Kč s příslušenstvím a náklady rozhodčího řízení. Žalobci v zákonné lhůtě podali u soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu.
6. Po právní stránce okresní soud věc posoudil podle příslušných ustanovení zákona č. 216/1994 Sb. ve znění účinném od 1. 4. 2012 (o rozhodčím řízení) a dle zákona č. 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů (občanského zákoníku, dále jen obč. zák., ve znění platném a účinném do 31. 12. 2013). Okresní soud vyložil, že předmětnou smlouvu o revolvingové půjčce nelze považovat za smlouvu spotřebitelskou, neboť se týkala podnikatelských aktivit žalobce b) a žalovaného. Rozhodčí smlouva byla platně dojednána a spor mezi účastníky rozhodl rozhodce vybraný žalovaným, když žalobci možnost rozhodce vybrat nevyužili. Rozhodce se současně v průběhu rozhodčího řízení i v odůvodnění vydaného rozhodčího nálezu vypořádal s námitkami žalobce a) (žalobce b) se v průběhu rozhodčího řízení k věci nevyjádřil) a podle okresního soudu lze konstatovat, že institut zrušení rozhodčího nálezu podle ust. § 31 zákona o rozhodčím řízení nepředstavuje řádný ani mimořádný opravný prostředek proti rozhodčímu nálezu. Smyslem tohoto institutu je umožnit soudní přezkum toho, zda byly splněny základní podmínky pro

projednání a rozhodnutí věci. Ty podle okresního soudu naplněny byly a nelze uzavřít, že by plnění, k němuž byli žalobci odsouzeni, bylo plněním nemožným či nedovoleným. Žalobci nebyli při uzavírání smlouvy o revolvingové půjčce a rozhodčí smlouvy uvedeni v omyl, jak namítali, neboť k předmětným smlouvám připojili své podpisy a ostatně i řádně hradili sjednané splátky, a to až do splátky s pořadovým číslem 19. Rozhodce se s veškerými námitkami žalobců vypořádal buď přímo v rozhodčím nálezu, příp. ještě v průběhu řízení před rozhodcem, když např. usnesením ze dne 20. 12. 2016 zamítl námitku nedostatku pravomoci rozhodce. Okresní soud konečně uvedl, že ani žalobci namítaná podjatost rozhodce nemůže být důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu. Pakliže žalobci měli pochybnosti o nepodjatosti rozhodce, měli již v průběhu rozhodčího řízení podat soudu návrh na vyloučení rozhodce.

7. Okresní soud vycházející ze shora rozvedených úvah žalobu zamítl a ve věci úspěšnému žalovanému přiznal právo na náhradu nákladů řízení vůči žalobcům.
8. Proti rozsudku podali včas odvolání oba žalobci. Okresnímu soudu především vytýkali, že smluvní vztah mezi žalobcem b) a žalovaným posoudil jako vztah mezi podnikateli a v této souvislosti poukázali na informace, které jsou o půjčkách poskytovaných žalovaným veřejně známy a uváděny ve všech internetových či tiskových reklamách. Podmínkou pro poskytnutí úvěru žalovaným je dle žalobců skutečnost, že žadatel o úvěr musí mít trvalý zdroj příjmů, tedy musí být zaměstnán, příp. pobírat důchod, event. být osobou samostatně výdělečně činnou. To, že je někdo OSVČ, však podle žalobců znamená pouze tolik, že je mu přiděleno identifikační číslo. Argumentací, že šlo o smlouvu mezi podnikatelskými subjekty, se žalovaný toliko snaží obcházet zákon o spotřebitelských úvěrech. Částka, která byla žalovanému přisouzena, je podle žalobců protiprávní, lichvářská a na její výši se podílí i nemorální pokuty. Žalobci trvali na zrušení rozhodčího nálezu.
9. Žalovaný ve vyjádření k odvolání žalobců uvedl, že obsahuje zavádějící a nepřesné informace. Žalobce b) uzavřel smlouvu jakožto fyzická osoba podnikatel, přičemž tuto skutečnost potvrdil uvedením identifikačního čísla a sídla ve smlouvě. Žalobce a) smlouvu uzavřel jako spoludlužník. Žalovaný v tomto směru odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 9. 2010, č. j. 23 Cdo 1129/2008, z něhož plyne, že uvedl-li podnikatel jakožto účastník smlouvy ve smlouvě svoje identifikační číslo, dal tím najevo, že se smlouva týká jeho podnikatelské činnosti. Obě smluvní strany takto situaci vnímaly, a proto také byla smlouva o zápůjčce uzavřena. Pakliže by se jednalo o spotřebitele, byla by uzavřena smlouva o úvěru, kterou žalovaný nabízí spotřebitelům. Spotřebitelům žalovaný nenabízí smlouvu o zápůjčce. Na předmětné smlouvě je pak uvedeno nejen identifikační sídlo a číslo vydlužitele, ale i to, že účel zápůjčky je podnikání, což se objevuje v mnoha ustanoveních smlouvy. Rozhodčí smlouva se pak vztahuje k této smlouvě o zápůjčce a i na rozhodčí smlouvě je žalobce b) identifikován jako podnikatel svým identifikačním číslem a sídlem. Žalobci měli před podpisem smlouvy o zápůjčce dostatek prostoru, aby se seznámili s jejím zněním. Pakliže by nesouhlasili s jejími jednotlivými ustanoveními nebo by nerozuměli některým ujednáním, nemuseli smlouvu o zápůjčce uzavírat a mohli se s žádostí o poskytnutí zápůjčky obrátit na jinou osobu. Žalovaný odmítl výhrady žalobců vůči samotné přisouzené pohledávce, neboť to není zákonný důvod pro zrušení rozhodčího nálezu. Parametry zápůjčky, mimo jiné i sjednaný úrok ve výši 47,94 % ročně, není ohledně podnikatelské zápůjčky ostatně nikterak nepřiměřený. Žalovaný proto navrhl potvrzení rozsudku okresního soudu.
10. Žalobce b) v reakci na vyjádření žalovaného setrval na svém stanovisku, že smlouvu uzavřel jako fyzická osoba, jako spotřebitel nikoliv jako podnikatel, a zopakoval svoji argumentaci z odvolání. To, že je OSVČ, bylo ve smlouvě uvedeno pouze z toho důvodu, aby dokladoval své příjmy. U zaměstnanců se příjmy dokládají prostřednictvím potvrzení zaměstnavatele, OSVČ pak musí pro doložení svého příjmu připojit kupříkladu daňová přiznání, kde je automaticky IČO uvedeno. Postavení zaměstnance a OSVČ se však nijak neliší a v případě problémů se splácením nemůže být jedna či druhá skupina diskriminována pouze tím argumentem, že je OSVČ. Úvěr nebyl

sjednán jako podnikatelský, byl sjednán tzv. „na cokoliv“. Pouhé označení sídla podnikatele ve smlouvě je rovněž zavádějící, protože jako fyzická osoba a podnikající nemůže ani žádnou jinou adresu než trvalé bydliště uvést. Žalobce b) setrval na návrhu, aby rozhodčí nález byl zrušen.

11. Odvolací soud přezkoumal rozsudek okresního soudu i řízení, které jeho řízení předcházelo (§ 212, § 212a o.s.ř.), a to ze všech v úvahu přicházejících odvolacích důvodů, přičemž věc projednal bez přítomnosti žalobců (§ 211 a § 101 odst. 3 o.s.ř.), a dospěl k závěru, že odvolání žalobce b) není důvodné, naopak odvolání žalobce a) shledal opodstatněným.
12. V posuzované věci okresní soud dospěl k závěru, že smlouvu o revolvingové půjčce uzavřenou mezi účastníky, resp. žalobcem b) a žalovaným [žalobce a) ve smlouvě figuroval jako spoludlužník žalobce b)] nelze považovat za spotřebitelskou, neboť se týkala podnikatelských aktivit žalobce b). Ve vztahu k uzavřené rozhodčí smlouvě okresní soud poznamenal, že byla platně dojednána, spor mezi účastníky rozhodoval rozhodce určený způsobem plynoucím z uzavřené smlouvy. Současně se v průběhu rozhodčího řízení rozhodce správně vypořádal s námitkami žalobce a), včetně námítky nedostatku pravomoci rozhodce, a protože i plnění, k němuž byli žalobci odsouzeni, není plněním nemožným či nedovoleným, a současně žalobci nebyli při uzavírání smlouvy o půjčce a rozhodčí smlouvy uvedeni v omyl, dospěl okresní soud k závěru, že žaloba není důvodná, a proto ji zamítl.
13. Odvolací soud tyto skutkové závěry okresního soudu i jím učiněné právní posouzení věci plynoucí z příslušných ustanovení zákona o rozhodčím řízení a občanského zákoníku ve znění platném a účinném do 31. 12. 2013 sdílí a považuje za správné ve vztahu k žalobci b), o němž lze skutečně z listin předložených v průběhu řízení před okresním soudem i v řízení před rozhodcem opodstatněně dovozovat, že smlouvu o revolvingové půjčce uzavřel v postavení podnikatele. Ačkoliv žalobce b) v průběhu řízení před okresním soudem i v podaném odvolání argumentuje, že není namístě činit rozdíl mezi spotřebitelem a osobou samostatně výdělečně činnou, je zřejmé, že toto přesvědčení odvolatele nenachází oporu v již ustálené soudní praxi, na níž ostatně ve svém vyjádření k odvolání žalobců poukazuje i žalovaný. S postavením žalobce b) jako podnikatele se vypořádal i rozhodce v předmětném rozhodčím nálezu a z celé řady ustanovení smlouvy o revolvingové půjčce i smlouvy rozhodčí je zřejmé, že půjčka byla žalovaným poskytnuta žalobci b) jako podnikateli. K tomu ostatně žalovaný v průběhu řízení výstižně poznamenal, že pro případy spotřebitelských půjček uzavírá se spotřebiteli smlouvy o úvěru, přičemž smlouvy o zápůjčce nejsou spotřebitelům nabízeny. Žalobce b), kterého tížila povinnost prokázat své tvrzení, že smlouvu uzavřel v postavení spotřebitele, v tomto směru své břemeno tvrzení neunesl. Dlužno poznamenat, že žalobce b) se ostatně k jednání odvolacího soudu bez omluvy nedostavil.
14. Odvolací soud tudíž rozsudek okresního soudu ve vztahu k žalobci b) považuje za věcně správný, a proto v té části výroku I., již byla žaloba žalobce b) zamítnuta, a v části výroku II., již byla žalobci b) uložena povinnost nahradit žalovanému náklady řízení, rozsudek okresního soudu potvrdil (§ 219 o.s.ř.).
15. O nákladech odvolacího řízení mezi žalobcem b) a žalovaným krajský soud rozhodl podle ust. § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř. a v odvolacím řízení úspěšnému žalovanému přiznal právo na náhradu nákladů řízení vůči neúspěšnému žalobci. Náklady odvolacího řízení žalovaného jsou tvořeny odměnou právního zástupce žalovaného za dva úkony právní služby (převzetí věci, účast při odvolacím jednání) po 1 500 Kč (§ 7 bod 4., § 9 odst. 1, § 11 odst. 1 vyhl. č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů, o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb), dvěma paušálními náhradami hotových výdajů po 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů), náhradou za ztrátu času za celkem tři ½ hodiny po 100 Kč (§ 14 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů) a cestovným osobním automobilem zástupce žalovaného na trase [redacted] – Pardubice a zpět ve výši 330,67 Kč.

K uvedeným částkám je nutno připočíst i 21% DPH (§ 337 odst. 3 o.s.ř.) a celkem tak náklady řízení na straně žalovaného dosáhly 5 119 Kč. Uvedenou částku je žalobce b) povinen nahradit žalovanému k rukám jeho advokáta do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku (§ 160 odst. 1 a § 149 odst.1 o.s.ř.).

16. Ve vztahu k žalobci a), který smlouvu o zápůjčce uzavřel jako spoludlužník, však odvolací soud dospěl k závěru, že na žalobce a) je nutno nahlížet jako na spotřebitele, nikoliv podnikatele, jemuž byla půjčka poskytnuta pro podnikatelské účely. Bez ohledu na to, že žalobce a) ve smlouvě o revolvingové půjčce figuroval jako spoludlužník, je i z obsahu smlouvy patrné, že smlouvu nepodepsal jako podnikatel, nýbrž jako fyzická osoba (spotřebitel) a toto postavení žalobce a) nebylo žádným způsobem dotčeno, zpochybněno a ani v průběhu řízení před rozhodcem či okresním soudem nebylo ve vztahu k žalobci a) tvrzeno, a už vůbec ne prokázáno nic, z čeho by bylo možné učinit spolehlivý závěr, že žalobce a) stejně jako žalobce b) smlouvu o revolvingové půjčce podepsal v postavení podnikatele. V tomto směru lze ostatně odkázat i na čl. 1 odst. 1 a 2 písm. b) Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993, o nepřiměřených podmínkách (zneužívajících klauzulích) ve spotřebitelských smlouvách, přičemž z judikatury Evropského soudního dvora plyne, že spotřebitelem je fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje uvedená směrnice, jedná pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání. Současně platí, že příjemci zboží nebo služeb by měli být chráněni před zneužitím moci prodávajícího nebo poskytovatele, zejména před jednostranně sepsanými běžnými (adhezními) smlouvami a nepřiměřeným (zneužívajícím) vyloučením základních práv ve smlouvách (srovnej např. usnesení SDEU ze dne 19. 11. 2015 ve věci C-74/15).
17. Odvolací soud proto považuje v poměrech posuzované věci za nutné zdůraznit, že žalovaný při uzavírání smlouvy o revolvingové půjčce a s ní spojené rozhodčí smlouvy vystupoval jako podnikatel, zatímco a) žalobce byl v postavení spotřebitele.
18. S ohledem na shora uvedené skutečnosti se pak v posuzované věci jeví stěžejním vyřešení otázky toho, zda rozhodčí smlouva uzavřená mezi účastníky byla sjednána platně, resp. zda rozhodce rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v souladu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele a v souladu s dobrými mravy a veřejným pořádkem a dále zda rozhodčí smlouva obsahovala informace uvedené v § 3 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení, případně zda tyto informace byly záměrně nebo v nezanedbatelném rozsahu neúplné, nepřesné, příp. nepravdivé (viz § 31 písm. b/, g/ a h/ rozhodčího zákona).
19. Odvolací soud pro posouzení platnosti uzavřené rozhodčí smlouvy považuje za zásadní závěr prezentovaný v usnesení NS ČR sp. zn. 26 Cdo 3662/2014 ze dne 28. 4. 2015, podle něhož řádné stanovení způsobu určení rozhodce přímo v rozhodčí smlouvě ještě nemusí ve svém výsledku zaručovat, že takto stanovený způsob sjednání rozhodce je transparentním pravidlem, které zaručuje skutečně nestranný výběr nezávislého rozhodce garantujícího vedení nestranného a spravedlivého rozhodčího řízení, když v úvahu je třeba brát jakýkoliv druh závislosti, zejména závislost materiální, stejně tak jako zájem na výsledku projednávání sporu. Nejvyšší soud uvedl, že i osoba vystupující jako tzv. „appointing authority“, musí být na stranách sporu zcela nezávislá, jinak není zajištěn princip rovnosti stran. Pro posouzení nezávislosti a nestrannosti třetí osoby pověřené určením rozhodce se uplatní stejná pravidla jako pro nezávislost a nestrannost rozhodců. V úvahu přitom připadá jakýkoliv druh závislosti, zejména závislost materiální, stejně jako zájem na výsledku projednávání sporu. Výběr rozhodce, který by provedla třetí osoba, jež není nestranná a nezávislá, nelze považovat za transparentní (obdobně viz rozsudek NS ČR sp. zn. 23 Cdo 3074/2014 ze dne 28. 6. 2016).
20. Za nezávislé třetí osoby nelze podle uvedeného usnesení Nejvyššího soudu považovat tzv. arbitrážní centra, což jsou obvykle právnické osoby, které jsou stálými rozhodčími soudy, jež se zabývají organizováním rozhodčího řízení ad hoc, mají z této činnosti ekonomický prospěch

a jako rozhodce jmenují opakovaně osoby, s nimiž mají dlouhodobé vztahy a poskytují jim při jejich rozhodovací činnosti servis. Obvykle jsou přitom navázáni na podnikatele (jejich právní zástupce), kteří jim fakticky dávají práci tím, že do svých smluv začleňují rozhodčí doložky, v nichž pověřují rovněž opakovaně tuto právnickou osobu výběrem rozhodce. Výběr osob rozhodce provedený takovým arbitrážním centrem nelze považovat za transparentní. Je-li tedy třetí osobou, která má podle rozhodčí smlouvy vybrat rozhodce (§ 7 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb.), právnická osoba, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, jež rozhodce jmenuje (bez výslovného odkazu na interní dokumenty, ale podle stejných principů) z okruhu osob, s nimiž dlouhodobě spolupracuje, jejich seznam nadále i vede a jejichž činnost organizačně a administrativně zajišťuje, nelze takto učiněný výběr rozhodce považovat za transparentní, což má za následek neplatnost rozhodčí doložky podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb. obč. zák., ve znění účinném do 31. 12. 2013. Vůle stran vyjádřená v rozhodčí doložce nemůže být respektována, jelikož odporuje pravidlům spravedlivého procesu.

21. Platí-li pro posouzení nezávislosti tzv. „appointing authority“ stejná pravidla jako pro nezávislost samotného rozhodce, pak samozřejmě výše uvedené závěry Nejvyššího soudu platí i pro případ, kdy je osoba rozhodce jmenovitě uvedena v rozhodčí smlouvě. Je-li takto jmenovitě uvedeným rozhodcem osoba, která má z tohoto důvodu dlouhodobé vztahy s určitým podnikatelem a ze své činnosti rozhodce pro tohoto konkrétního podnikatele má značný ekonomický prospěch, či jinak řečeno, pokud takové osobě jako rozhodci určitý podnikatel fakticky dává práci tím, že do svých smluv začleňuje opakovaně rozhodčí doložky či vyhotovuje rozhodčí smlouvy, v nichž danou osobu označuje za rozhodce, pak takovou rozhodčí smlouvu je nutno vždy považovat za ujednání způsobující zřejmou a nedůvodnou nerovnováhu ve vzájemných právech a povinnostech stran.
22. Krajskému soudu je z úřední činnosti známo, že žalovaný dlouhodobě a opakovaně využívá, v rámci jím uzavíraných rozhodčích smluv, uzavřený počet rozhodců, kteří spory žalovaného rozhodují v řádu tisíců ročně. Bez pochybnosti lze uzavřít, že rozhodci jmenovitě uvedeni v rozhodčích smlouvách žalovaného jsou ekonomicky závislí na žalovaném. Odvolacímu soudu je z úřední činnosti známo i to, že rozhodce JUDr. Martin Týle rozhodoval dlouhodobě a opakovaně spory žalovaného, a to minimálně v počtu mnoha set věcí ročně. Na základě znalosti z úřední činnosti krajského soudu lze oprávněně usuzovat, že nezanedbatelná část spisů rozhodce byla jmenovaným rozhodcem vedena právě o žalobách žalovaného, a to ve skutkové a právně obdobných věcech. Ze samotného textu rozhodčí smlouvy přitom o rozhodci JUDr. Martinu Týlem, kromě jména a příjmení, plyne pouze tolik, jaké je jeho sídlo a kolik činí odměna rozhodce. Dle žalobou napadeného rozhodčího nálezu tuto odměnu zaplatil rozhodci žalovaný a rozhodcem byla žalovanému vůči žalobcům přiznána náhrada této částky v rámci náhrady jeho nákladů řízení.
23. Z výše uvedených skutkových okolností je proto zřejmé, že rozhodce JUDr. Martin Týle rozhodoval v relativně krátkém časovém úseku minimálně stovky sporů, z nichž významnou část nepochybně tvořily žaloby žalovaného, přičemž celková odměna za tuto činnost dosahovala přinejmenším stovek tisíců korun českých. To svědčí o zjevné ekonomické závislosti rozhodce JUDr. Martina Týleho na žalovaném, resp. o jeho motivaci rozhodovat tak, aby mu žalovaný i nadále takové spory svěřoval. Žalovaný i jmenovaný rozhodce si těchto důsledků přitom museli být vědomi předem, zatímco žalobci si jich mohli být vědomi jenom stěží, neboť žádná informace v tomto směru nebyla v rozhodčí smlouvě obsažena (srov. přitom § 3 odst. 5 zákona o rozhodčím řízení, ve znění platném a účinném v době uzavření rozhodčí smlouvy). Pokud rozhodce rozhoduje v daném případě (typové) spory jednoho věřitele vůči dlužníkům (bez ohledu na jejich postavení) v řádu stovek až tisíců ročně, jde dle přesvědčení odvolacího soudu o takový rozsah ekonomického prospěchu, který již naplňuje kritéria nerovnováhy práv a povinností stran v neprospěch dlužníka, který nepožívá soudní ochrany v tom směru, že takovým rozhodcem vydaný rozhodčí nález nemůže obstát.

24. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017 sice konstatoval, že neplatnost rozhodčí smlouvy ani ve spotřebitelských věcech nemůže být založena jen tím, že jde o smlouvu formulářového typu, v níž jsou jmenovitě uvedeni rozhodci vybraní podnikatelem, a to ani tehdy, pokud se tito rozhodci objevují v rozhodčích smlouvách opakovaně a opakovaně pak posléze rozhodují v rozhodčích sporech. Takový postup sám o sobě nemůže skutečně způsobovat významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele. Tato nerovnováha je dána až tím, že se spotřebitel vzdá jurisdikční pravomoci ve prospěch rozhodce ad hoc, který v rádech stovek (tisíců) věcí projednává nároky uplatňované úvěrující společností a tyto nároky jsou v drtivé většině přiznávány, a to navíc v rozsahu, v němž by v případě řádného soudního řízení přiznány být nemohly. V takovém případě již rozhodce není nezávislou autoritou povoláním k rozhodnutí sporu mezi účastníky, která by nezaujatě a nezávisle projednávala spor dvou účastníků ve snaze dosáhnout spravedlivého uspořádání jejich vzájemných vztahů.
25. V kontextu shora uvedeného tudíž nelze pominout činnost JUDr. Martina Týleho, který v uvedeném časovém úseku rozhodoval stovky až tisíce sporů zahájených žalovaným v procesním postavení žalobce. Svou informační povinnost podle § 8 odst. 3 zákona č. 216/1994 Sb. (povinnost rozhodce informovat stranu ze spotřebitelské smlouvy, že v posledních třech letech vydal nebo se podílel na vydání rozhodčího nálezu, jehož účastníkem je jiná strana sporu) rozhodce splnil pouze formálně, neboť podle výzvy k vyjádření ze dne 13. 9. 2016 informoval žalobce, že v posledních třech letech rozhodoval v rozhodčím řízení spor ve věci, v níž byl účastníkem žalovaný a v tomto řízení vydal rozhodčí nález i o tom, že je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení, jehož účastníkem je žalovaný. Zcela přitom pominul informovat žalobce o počtu těchto rozhodovaných sporů a o tom, jaký je tedy jeho skutečný vztah k žalovanému. Argumentace žalovaného založená na tom, že vztah rozhodce k jiné smluvní straně měl být řešen v rozhodčím řízení je tak v poměrech posuzované věci zjevně iracionální.
26. Ustálená judikatura soudů vyšších stupňů vychází z toho, že důvodem pro zrušení rozhodčího nálezu sama o sobě není skutečnost, že rozhodčí nález přisoudil plnění, které je v rozporu s dobrými mravy. Nejvyšší soud však současně dovodil, že soud musí provést celkové vyhodnocení, zda případný rozpor rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy (povinností založených úvěrovou smlouvou) v kontextu s okolnostmi, za nichž došlo k založení povinností přiznaných rozhodčím nálezem a k uzavření rozhodčí smlouvy včetně mechanismu ustavení osoby rozhodce, nevede k závěru, že tato konání ve svém celku jsou v rozporu se zákonnými principy ochrany spotřebitele (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. 20 Cdo 5642/2017).
27. Není proto vyloučeno, aby se otázka platnosti „hlavní“ (úvěrové) smlouvy stala významnou pro posouzení platnosti na ni navazující rozhodčí smlouvy. Potřeba přihlídnout k obsahu úvěrové smlouvy je dána nutností zohlednit, zda komplex právních jednání, která vedla k uzavření rozhodčí smlouvy, úvěrové smlouvy a dále k vydání rozhodčího nálezu, ve svém souhrnu nekoliduje s „dobrými mravy“, resp. se zákonnými principy ochrany spotřebitele. Na tomto místě tak do hry vstupují i specifické okolnosti podoby konkrétních závazků dlužníka, včetně těch, jež mají „sankční“ povahu, zakomponované do úvěrové smlouvy.
28. Jde-li o posouzení výše smluvené sazby úroku a jejího souladu s dobrými mravy, i zde platí, že je ji třeba vyhodnotit nejen se zřetelem k nominální výši, ale i vzhledem ke všem rozhodným okolnostem konkrétního případu, když nelze přehlédnout, že v rozporu s dobrými mravy je zpravidla taková výše úroků, která podstatně přesahuje úrokovou míru v době jejich sjednání obvyklou, stanovenou zejména s přihlédnutím k nejvyšším úrokovým sazbám uplatňovaným bankami při poskytování úvěrů nebo půjček (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1484/2004). V posuzované věci lze porovnáním výše úroků poskytnutého úvěru s údaji o výši roční procentní úrokové míry korunových úvěrů poskytnutých bankami domácnostem v ČR v nových obchodech z databáze časových řad ARAD za listopad 2013

dospět k závěru, že při standardní výši úroku požadovaného bankami (13,77 % p.a.) je sjednaný smluvní úrok (47,94 % p.a.) mnohonásobně vyšší. Se zřetelem na sjednaný smluvní úrok lze proto u spotřebitelského úvěru úvěrové podmínky hodnotit jako zjevně rozporné s dobrými mravy. Argumentace žalovaného, že vyšší úroková sazba, RPSN, smluvně zakotvené sankce a podobně jsou opodstatněny tím, že žalovaný je nebankovní poskytovatel úvěrů a poskytuje úvěry s vyšší rizikovostí, je podle přesvědčení odvolacího soudu nepřipadná. Žalovaný je především povinen řádně zkoumat úvěruschopnost svých klientů a poskytnout úvěr pouze tomu, kdo je schopen jej řádně splácet. Pak lze obvykle jen stěží hovořit o vyšší míře rizikovosti úvěrů.

29. Shora učiněné závěry nepochybně platí i pro účastníky sjednané sankce v podobě smluvních pokut (viz článek 8. smluvních ujednání smlouvy). I v tomto směru lze zcela odkázat na závěry již ustálené soudní praxe. Odvolacímu soudu je ostatně z úřední činnosti známo, že případné smluvní sankce bývají do úvěrových smluv mnohdy zakomponovány právě s kalkulem, že dlužník nebude poskytnutou výpůjčku či úvěr řádně splácet a zisk poskytovatele úvěru bude tvořen právě nabíhajícími smluvními sankcemi. V poměrech posuzované věci smluvní ujednání a požadavky na zaplacení ve smlouvě uvedených částek, včetně výše úrokové sazby zcela zjevně a i z laického pohledu významně překračující obvyklou výši úroků běžně poskytovaných spotřebitelských úvěrů lze hodnotit jako nemravné a zneužívající nezkušenosti či tísně druhé strany, a proto je lze považovat za neplatné.
30. Samotný rozhodce nepostupoval v rozhodčím řízení tak, aby v souladu s příslušnými kogentními zákonnými ustanoveními na ochranu spotřebitele žalobci a) ochranu poskytl a nadto nezohlednil, že smluvní pokuty byly v rozporu s ustálenou judikaturou (viz např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 3512/11, ze dne 11. 11. 2013) součástí obecných obchodních podmínek, byť označených jako „smluvní ujednání smlouvy o revolvingové půjčce“, ovšem platných a žalovaným paušálně používaných (jak je odvolacímu soudu známo z úřední činnosti) pro každou samostatně uzavíranou úvěrovou smlouvu a nikoliv sjednány v textu samotné úvěrové smlouvy. Povinností soudu, při zvažování naplnění předpokladů pro zrušení rozhodčího nálezů, je mimo jiné vyhodnotit nejen to, zda rozhodčím nálezem přisouzená jednotlivá plnění nejsou ve zjevném rozporu s dobrými mravy, ale i to, jestli tato plnění nejsou ve zjevném rozporu s dobrými mravy ve svém úhrnu (viz rozhodnutí NS ČR ze dne 11. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3498/2018). Je pravdou, že v této věci oba žalobci při uzavírání úvěrového vztahu měli zřejmě k dispozici uvedená Smluvní ujednání (dle úvěrové smlouvy se s těmito ujednáními seznámili a jsou též pod nimi podepsáni), avšak nelze přehlédnout miniaturní velikost písma tohoto textu, jeho nepřehlednost i skutečnost, že pro žalobce významné ujednání o případných smluvních pokutách bylo obtížně pochopitelně zakomponováno do článku 8 Smluvních ujednání.
31. Krajský soud tudíž vycházející ze shora rozvedených úvah uzavřel, že mezi žalobcem a) a žalovaným uzavřená rozhodčí smlouva (a na základě takové smlouvy vydaný rozhodčí nález) nemůže ve smyslu ust. § 56 odst. 1 obč. zák. obstát, když soud je povinen přihlídnout k neplatnosti takového ujednání z úřední povinnosti dle ust. § 39 obč. zák. a rozhodčí nález vydaný rozhodcem na základě neplatně sjednané rozhodčí smlouvy je třeba ve smyslu ust. § 31 písm. b), g) a h) zákona o rozhodčím řízení zrušit.
32. Odvolací soud proto rozsudek okresního soudu v části výroku I., již byla zamítnuta žaloba žalobce a), změnil (§ 220 odst. 1 písm. a) o.s.ř.) tak, že rozhodčí nález vydaný rozhodcem JUDr. Martinem Týle dne 21. 12. 2016, č. j. [REDAKCE], ve vztahu k žalobci a) zrušil.
33. S ohledem na změnu rozsudku okresního soudu v této dílčí části rozhodl odvolací soud nově i o nákladech za řízení před soudem prvního stupně (§ 224 odst. 2 o.s.ř.), a to tak, že žalobce a) a žalovaný nemají vzájemně právo na náhradu nákladů za řízení před okresním ani odvolacím soudem, neboť v řízení úspěšnému žalobci a) v průběhu řízení před soudy obou stupňů žádné náklady, jak plyne z obsahu spisu, nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku není odvolání přípustné.

Proti tomuto rozsudku lze za podmínek uvedených v ust. § 237 a § 238 o.s.ř. podat dovolání ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení tohoto rozsudku prostřednictvím okresního soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, k Nejvyššímu soudu ČR v Brně jako soudu dovolacímu. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (§ 239 o.s.ř.).

Pardubice 26. ledna 2022

JUDr. Jaroslav Chmelík, Ph.D., v. r.
předseda senátu